

MEMORANDUM

Van: SA

Datum: 6 oktober 1971

Aan: DGI

no.: 395/71

Onderwerp: Kanttekeningen bij de nota van de EEG-Commissie over ontwikkelings-samenwerking.

Komt nu plotseling in JHR P!

Er gaapt een wijde kloof tussen het hulpverleningsbeleid dat in de nota van de EEG-Commissie is geformuleerd en de Nederlandse samenwerkings-politiek. In het bijzonder betreft dit de volgende uitgangspunten.

1. Het beleid dat de EEG-Commissie in zijn nota formuleert, is naar inhoud en vorm bedacht en gedacht vanuit de donorlanden, dus de EEG-lidstaten. In dit opzicht doet de nota verouderd aan. De ontwikkelingen van de afgelopen jaren wijzen steeds meer in de richting van een door gevende en ontvangende landen gezamenlijk formuleren van een beleid en daaraan vormgeven in wereldwijde instituten en overeenkomsten, zoals bijvoorbeeld de Ontwikkelingsstrategie. De EEG-nota daarentegen baseert zich in zijn formulering alleen op de donorzijde en negeert de ontvangende kant.
2. In de nieuwe benadering van het ontwikkelingsvraagstuk wordt de behoefte aan meer coördinatie onderkend en is als focus voor deze coördinatie de administratie van de ontvangende landen gekozen. De landenprogrammering van het UNDP, de consortia en consultatieve groepen en de IGI zijn alle realisaties van dit beleid.

In de nota van de EEG-Commissie wordt niet een coördinatie per ontvangend land beoogd, maar wordt een coördinatie tussen de donors onderling - in dit geval de EEG-lidstaten - nagestreefd. Ook wordt de parapluie van multilaterale organisaties, zoals deze bijvoorbeeld aan de orde is bij consortia en consultatieve groepen, in de EEG-nota genegeerd.

Evenals ten aanzien van het onder 1. gestelde moet worden geconcludeerd dat de EEG-nota in dit opzicht niet correspondeert met wat daaromtrent internationaal bereikt en aanvaard is.

3. Hoewel hier en daar in de EEG-nota de mogelijkheid wordt geopend van EEG-hulp buiten Afrika en het Middellandse Zee gebied, is toch de teneur van de nota gericht op versterking van de EEG-hulp aan deze gebieden. Met name wordt het concentratiebeleid op Afrika als noodzakelijk en wenselijk benadrukt, zonder dat daarvoor argumenten worden aangevoerd.

Tegelijkertijd stelt de Commissie-nota dat de EEG op het terrein van internationale handel en ontwikkelingssamenwerking van wereldbetekenis is. Daaruit zou redelijkerwijze de conclusie moeten volgen dat de EEG zich niet tot Afrika en de Middellandse Zee landen kan beperken. Indien de EEG een wereldrol vervult, kan zij zich niet van Azië en Latijns-Amerika distantiëren.

Het concentratiebeleid in de EEG-nota is temeer aanvechtbaar nu Engeland en de VS zich steeds meer uit Azië terugtrekken. Dit proces zal wat betreft Engeland versterkt worden, indien het tot de EEG toetreedt en dan een ontwikkelingsbeleid zou aanvaarden zoals in de Commissie-nota

- is neergelegd. -

94/6

MEMORANDUM

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 2 -

is neergelegd.

Concentratie door de EEG-lidstaten op Afrika en het Middellandse Zee gebied en vertrek van Engeland en de VS uit Azië zullen betekenen dat het Aziatische continent voor wat betreft hulpverlening aan zijn lot wordt overgelaten. Dit zou een catastrofale consequentie zijn, omdat in Azië het leeuwendeel van het ontwikkelingsvraagstuk ligt. Bij dit alles is van belang dat in India, ondanks de grote behoefte van dit land aan hulpverlening, zich een toenemende aversie aftekent tegenover het donorgedrag, hetgeen nog versterkt kan worden door de voorbeeldrol van China, nu dit land weer tot het internationale toneel toetreedt. De behoefte aan een vernieuwde samenwerkingspolitiek ten opzichte van Azië is sterker dan ooit.

Ook aanzien Latijns-Amerika zal het voorgestelde EEG-beleid consequenties hebben. Het zou betekenen dat Latijns-Amerika, wat hulpverlening betreft, wordt overgelaten aan de VS op het moment dat dit land zijn hulpverlening inperkt en in zijn samenwerking met Latijns-Amerika ernstige spanningen vertoont. Europese samenwerking met Latijns-Amerika lijkt de komende jaren dan ook geboden.

Op grond van bovenstaande overwegingen moet worden geconcludeerd dat de uitgangspunten van het samenwerkingsbeleid dat de EEG-Commissie voorstelt fundamenteel afwijkt van de Nederlandse visie.

Voor de bepaling van het Nederlandse standpunt t.o.v. de Commissievoorstellen dient voorop te staan de vraag of en op welke wijze de EEG in de realisatie van het wereldwijd en door Nederland aanvaarde en in de strategie vastgelegde beleid een rol dient te spelen. De vraag is dan dus: wat is de plaats van een eventueel EEG-samenwerkingsbeleid in een ontwikkelingsbeleid dat uitgaat van prioriteitenbepaling door de ontwikkelingslanden, de internationalisatie van de hulp en coördinatie per ontvangend land.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, kan het ontwikkelingsbeleid in twee terreinen worden onderscheiden:

- a. De onderwerpen van ontwikkelingssamenwerking welke uit hoofde van het verdrag van Rome via de EEG dienen plaats te vinden, omdat voor deze onderwerpen Nederland zijn autonomie aan Brussel overdraagt (handelspolitiek, landbouwbeleid, industriële structuurpolitiek, etc.).
- b. De onderwerpen waarin Nederland autonoom is (financiële hulp, technische hulp, etc.).

Voor laatstgenoemde onderwerpen, dus die waarin Nederland autonoom is, dient de vraag te worden gesteld of een communautair beleid verbeterend kan zijn. De voorlopige conclusie lijkt negatief. In de eerste plaats

- zijn de principiële uitgangspunten -

MEMORANDUM

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 3 -

zijn de principiële uitgangspunten van de Commissie-nota, zoals werd gesteld, geheel anders dan welke het Nederlandse beleid kenmerken. Maar zelfs indien de EEG overstag zou gaan en de internationaal aanvaarde beleidsuitgangspunten zou willen accepteren, dan lijkt er - in de tweede plaats - nog geen reden aanwezig te zijn om in het kader van de EEG tot coördinatie van de hulpverleningsactiviteiten over te gaan, aangezien daarvoor multilaterale instrumenten zijn ontwikkeld waarin ook andere dan EEG-landen participeren.

Voor de eerstgenoemde categorie, dus de onderwerpen ten aanzien waarvan de soevereiniteit van Nederland aan Brussel is of wordt overgedragen, ligt de zaak wezenlijk anders, aangezien de uitwerking van deze beleidsonderdelen in de EEG zal moeten plaatsvinden. Op grond daarvan moet het wenselijk worden geacht, dat de EEG van deze onderwerpen een beleid ontwikkelt dat op de belangen van de ontwikkelingslanden is gericht. Voor Nederland zal het participeren in zulk een EEG-beleid alleen mogelijk zijn als de uitgangspunten ervan corresponderen met hetgeen daaromtrent internationaal is besloten - vide het begin van dit memorandum -. Onderwerpen als inhoud en toekomst van de associatie, beleid t.a.v. buitentarieven etc. dienen ook vanuit dit perspectief te worden behandeld.

Voor deze categorie onderwerpen, welke in het bijzonder de handel en het landbouwbeleid betreft, worden in het EEG-document een aantal belangrijke suggesties gedaan. Met name de concrete toon waarin deze zijn gesteld is aantrekkelijk, omdat daarmee het vraagstuk van de internationale arbeidsverdeling in een realistischer sfeer wordt getrokken.

Concluderend kan worden gesteld, dat in het algemeen de beleidsuitgangspunten, welke in de EEG-nota zijn geformuleerd, door Nederland dienen te worden afgewezen en dat getracht moet worden de internationaal aanvaarde uitgangspunten, zoals die in de strategie zijn vastgelegd, ingang te doen vinden. Daartoe zou door Nederland een blue-print kunnen worden geformuleerd welke in Brussel ter tafel zou kunnen worden gebracht. Wat betreft handel- en landbouwbeleid bieden de voorstellen van de EEG-Commissie interessante aanknopingspunten die bruikbaar zijn voor verder overleg, mits zij worden uitgewerkt tegen de achtergrond van een samenwerkingsbeleid zoals dat Nederland voor ogen staat.

In concreto lijken mij drie beleidshandelingen wenselijk:

1. snelle standpuntbepaling binnen BZ
2. spoedig interdepartementaal overleg in Coördinatie Commissie Hulpverlening
3. peiling in Bonn (dat daarom vroeg) en Londen over de Commissie-nota.